

|| ശ്രീ ||

അഥ ശ്രീ ത്രിവിക്രമപംഡിതാചാര്യസുത ശ്രീ
നാരായണപംഡിതാചാര്യവിരചിതഃ

|| ശ്രീ മധവിജയഃ ||

൨. ദ്വിതീയഃ സർഗഃ

വിജ്ഞാനഭാനുമതി കാലബലേന ലീനേ

ദുർഭാഷ്യസംതമസസംതതിതോ ജനേടംധൈ |

മാർഗാത് സതാം സ്തുലതി വിന്ന ഹൃദോ മുകുന്ദം

ദേവാശ്ചതുർമുഖമുഖാഃ ശരണം പ്രജഗ്മുഃ || ൨.൧ ||

നാഥഃ കലൗ ത്രിയുഗഹൃതിരനുദ്ബുദ്ധുഷുഃ

ബ്രഹ്മാണമപ്യനവതാരമനാദിദിക്ഷുഃ |

സരപജ്ഞമന്യമനവൈക്ഷ്യ സ കാര്യവീര്യം

സ്മേരാനനൊ ദുവനജീവനമാബഭാഷേ || ൨.൨ ||

വേദാന്തമാർഗപരിമാർഗണദീനദൂനാഃ

ദൈവീഃ പ്രജാ വിശരണാഃ കരുണാപദം നഃ |

ആനന്ദയേഃ സുമുഖ ഭൂഷിതഭൂമിഭാഗോ

രൂപാന്തരേണ മമ സദ്ഗുണനിർണ്ണയേന || ൨.൩ ||

ആദേശമൗലിമണിമുജ്ജ്വലവർണ്ണമേനം

ബദ്ധാംജലിർമരുദനർഘമധത്ത മുർധ്നാ ||

ഹാരാവളീമിവ ഹൃദാ വിബുധേംദ്രയാച്ഛാന്താം

ബിഭ്രന്നിജാനനുജിഘൃക്ഷുരവാതിതീർഷത് || ൨.൪ ||

||

കാലഃ സ ഏവ സമവർത്തത നാമ യാവത്

ചിന്താകുലം വിവിധസാധുകുലം ബഭൂവ |
വേദാന്തസന്തതകൃതാന്തരസം ന വിദ്മഃ
ശ്രേയോ ലഭേമഹി കഥം നു വയം ബതേതി || ൨.൫
||

തത്പ്രീതയേ രജതപീഠപുരാധിവാസീ ദേവോ
വിവേശ പുരുഷം ശുഭസൂചനായ |
പ്രാപ്തേ മഹായ മഹിതായ മഹാജനഘൃഷേ
കോലാഹലേന സകൃതുഹലിനി പ്രവൃത്തൈ ||
൨.൬ ||

ആവിഷ്ടവാനകുശലം പുരുഷം പ്രകൃത്യാ
പ്രത്യായയന്നിഹ ജനാൻ നിതരാമന്യത്യത് |
ഉത്തുംഗകേതുശിഖരേ സ കൃതാംഗഹാരോ
രംഗാന്തരേ നഽ ഇവാഖിലവിസ്മയാത്മാ || ൨.൭ ||
ആദാഷ്യ സോഽത്ര ജനതാം ശപമാനുവിദ്ധം
ഉച്ഛൈരിദം വചനമുദ്ധൃതദോർബദാഷൈ |
ഉത്പത്സ്യതേ ജഗതി വിശ്വജനീനവൃത്തിഃ
വിശ്വജ്ഞ ഏവ ഭഗവാനചിരാദിഹേതി || ൨.൮ ||

സദീപവാരിനിധിസപ്തകഭൂതധാത്രയാ
മധ്യേഽപി കർമ്മഭൂവി ഭാരത നാമ ഖന്ധേ |
കാലേ കലൗ സുവിമലാനപയലബ്ധജന്മാ
സന്ധ്യഗേഹകുലമൗലിമണിർദ്വീജോഽഭൂത് || ൨.൯
||

വേദാദ്രിസദ്രജയപീഠപുരേശപരാഭയാം
 ഗ്രാമോ വിഭൂഷിതതരഃ ശിവരുപ്യനാമാ |
 ഹേമാദ്രിരാജവിഭൂരാജദിളാവൃതാഭഃ തസ്യാ-
 ഭവദ് ഗുരുഗുണഃ ഖലു മൂലഭൂമിഃ || ൨.൧൦ ||
 രാമാധിവേശിതഹരിസ്വസ്യമൗലിമാലാ-
 രാജദിമാനഗിരിശോഭിതമധ്യവാസ |
 ക്ഷേത്രം സ പാജകപദം ത്രി കുലൈകകേതുഃ
 കം യദ് ദധാതി സതതം ഖലു വിശ്വപാജാത് ||
 ൨.൧൧ ||

അർഥം കമപ്യനവമം പുരുഷാർഥ ഹേതും
 പുംസാം പ്രദാതുമുചിതാമുചിതസ്വരൂപാത് |
 കന്യാം സുവർണ്ണലസിതാമിവ വേദവിഭയാം
 ജഗ്രാഹ വിപ്രവൃഷഭ പ്രതിപാദിതാം സഃ || ൨.൧൨ ||
 രേമേഽച്ഛയോപനിഷദേവ മഹാവിവേകോ
 ഭക്ത്യേവ ശുദ്ധകരണഃ പരമശ്രിതാഽലച്ഛ |
 മിഥ്യാഭിമാനരഹിതഃ പരയേവ മുക്ത്യാ
 സ്വാനന്ദസന്തതികൃതാ സ തയാ ദിജേന്ദ്രഃ ||
 ൨.൧൩ ||

തസ്യ പ്രഭോശ്ചരണയോഃ കുലദേവതായാഃ
 ഭക്തിം ബബന്ധ നിജധർമ്മരതഃ സ ധീരഃ |
 വിജ്ഞാതഭാരതപുരാണമഹാരഹസ്യം
 യം ഭട്ട ഇത്യഭിവാദന്തി ജനാ വിനീതച്ഛ || ൨.൧൪ ||
 ഗോവിന്ദസുന്ദരകമാസ്യധയാ സ നജ്ഞാം

ആനന്ദയന്ന കില കേവലമിന്ദ്രിയാണി |
 കിന്തു പ്രഭോ രജതപീഠപുരേ പദാഞ്ജം
 ശ്രീവല്പഭസ്യ ഭജതാമപി ദൈവതാനാമ് || ൨.൧൫ ||
 ഇത്ഥം ഹരേർഗുണകഥാസുധയാ സുത്യുപ്തോ
 നൈർഗുണ്യവാദിഷു ജനേഷ്വപി സാഗ്രഹേഷു |
 തത്വേ സ കാലചലധീരതിസംശയാലുഃ ധീമാൻ
 ധിയാ ശ്രവണശോധിതയാ പ്രദധ്യൗ || ൨.൧൬ ||

ത്രാതാ യ ഏവ നരകാത് സ ഹി പുത്രനാമ
 മുഖ്യാവനം ന സുലഭം പുരുഷാദപൂർണാത് |
 തസ്താത് സമസ്തവിദപത്യമവദ്യഹീനം
 വിദ്യാകരാക്യതി ലഭേമഹി കൈരുപായൈഃ || ൨.൧൭ ||
 ||

പുരോടപി കർദ്ദമപരാശരപാഠ്യമുഖ്യാഃ
 യത്സേവയാ ഗുണഗണാഘൃമപത്യമാപുഃ |
 തം പൂർണേഷ്വഗുണതനും കരുണാമൃതാഞ്ചിം
 നാരായണം കുലപതിം ശരണം വ്രജേമ || ൨.൧൮ ||
 ഇത്ഥം വിചിന്ത്യ സ വിചിന്ത്യമനന്യ ബന്ധുഃ
 പ്രേഷുപ്രദം രജതപീഠപുരാധിവാസമ് |
 ഭക്ത്യാ ദവാഞ്ചിദയഭംഗദയാ ശുഭാന്താ
 ഭേജേ ഭുജംഗശയനം ദിഷ്വഡ്വകാലമ് || ൨.൧൯ ||
 പത്യോ സമം ഭഗവതഃ സ ഭജന് പദാഞ്ജം

ഭോഗാൻ ലഘുനപി പുനർലഘയാംചകാര |
 ദാంతം സ്വയം ച ഹൃദയം ദമയാംചകാര
 സ്വച്ഛം ച ദേഹമധികം വിമലീചകാര || ൨.൨൦ ||
 തീവ്രൈഃ പയോവ്രതമുഖൈരപിവിധ വ്രതാഗ്രൈഃ
 ജായാപതീ ഗുണഗണാർണവപുത്രകാമൗ |
 സംപൂർണപുരുഷമതോഷയതാം നിതാംതം
 ദേവേരിതാവിവ പുരാടദിതികശ്യപൗ തൗ || ൨.൨൧ ||
 ||

നാമസ്യ ഭൂരികരുണാസുധയാടഭിഷിക്തൗ
 ശ്രീശ്രീധരപ്രതതിശാരശരീരയഷ്ടീ |
 ഭൂരിവ്രതപ്രഭവദിവ്യസുകാത്തിമംതൗ
 തൗ ദേഹശുദ്ധിമതിമാത്രമമാലഭേതാമ് || ൨.൨൨ ||
 കാന്താദ്യതൗ സമുചിതേടഥ ബഭാര ഗർഭം
 സാ ഭൂസുരേംദ്രദുഹിതാ ജഗതാം ഹിതായ |
 അച്ഛാൻബരേവ രജനീ പരിപൂരിതാശാ
 ദാവിന്യപാസ്തമസം വിധുമാദ്യപക്ഷാത് || ൨.൨൩ ||
 ||

തം പുരപക്ഷസിതബിംബമിവ പ്രവൃദ്ധം
 യാവദ് ദിജേംദ്രവനിതാ സുഷുവേടത്ര താവത് |
 അംശേന വായുരവതീര്യ സ രൂപ്യപീഠേ
 വിഷ്ണും പ്രണമ്യ ദവനം പ്രയയൗ തദീയമ് || ൨.൨൪ ||
 ||

സംപൂർണ്ണലക്ഷണചണ്ഡനം നവരാജമാന
ദ്വാരാന്തരം പരമസുന്ദരമന്ദിരം തത് |
രാജേവ സത്പുരവരം ഭുവനാധിരാജോ
നിഷ്കാസയന് പരമസൗ ഭഗവാന് വിവേശ || ൨.൨൫
||

സംതുഷ്ടതാം സകലസന്നികരൈരസദ്ഭിഃ
ഖിദ്യേത വായുരയമാവിരഭൂത് പൃഥിവ്യാമ് |
ആഖ്യാനിതീവ സുരദുംഭുഭിമന്ദ്രനാദഃ
പ്രാശ്രാവി കൗതുകവശൈരിഹ മാനുഷൈശ്ച ||
൨.൨൬ ||

നാഥം നിഷേവ്യ ഭവനാനതിദൂരമാപ്തഃ
പ്രാജേന്താ മഹപ്രകൃതദുംഭുഭിനാദപൂരപാത് |
പുത്രോദ്ഭവശ്രവണതോ മഹദാപ്യ സൗഖ്യം
ജ്ഞാനം പരോക്ഷപദമപ്യമതേഷുഹേതുമ് || ൨.൨൭ ||
ആവിശ്യ വേഷ്ഠ നിജനന്ദനമിന്ദുവക്രതം
ഭൂയോഽഭിനന്ദ്യ സ മുകുന്ദദയാം പ്രവന്ദ്യ |
ജാതസ്യ തസ്യ ഗുണജാതവഹസ്യ ജാത-
കർമാദികർമ്മനിവഹം വിദധേ സുകർമാ || ൨.൨൮ ||
ജ്ഞാനാർഥമേവ യദഭൂദസുദേവ ഏഷഃ
യദ് വാസുദേവപദഭക്തിരതഃ സദാഽസൗ |
തദ് വാസുദേവപദമന്വദന് സുരേന്ദ്രാഃ
താതേന യന്നിഗദിതം സുതനാമകർത്രാ || ൨.൨൯ ||
പാതും പയാംസി ശിശവേ കില ഗോപ്രദോഽസ്മൈ

പുരാലയഃ സ്വസുതസ്മനുതയാ പ്രജാതഃ |
നിരാണഹേതുമലഭിഷ്ട പരാത്ഥവിദ്യാം
ദാനം ധ്രുവം ഫലതി പാത്രഗുണാനുകൂല്യാത് ||
൨.൩൦ ||

അത്രസ്തമേവ സതതം പരിഹുല്പലചക്ഷുഃ
കാന്ത്യാ വിഡംബിതനവേംദു ജഗത്യനർഘമ് |
തത് പുത്രരത്നമുപഗൃഹ്യ കദാചിദാപ്തഃ
സ്വസ്വാമിനേ ബുധ ഉപായനമാർപയത് സഃ ||
൨.൩൧ ||

നത്യാ ഹരിം രജതപീഠപുരാലയം
തം ബാലസ്യ സംപദനാപദമർഥയിത്യാ |
സാകം സുതേന പരിവാരജനാനപിതോടസൗ
പ്രായാനിശീമസമയേ നിജമേവ ധാമ || ൨.൩൨ ||

ദോഷേയുഷാം സമമനേന വനേടതിഭീമേ
തത്ക്രീഡിതഗ്രഹ ഇഹൈകതമം തുതോദ |
ഉദാത്തരക്തമവലോക്യ തമഭ്യധായി
കേനാപ്യഹോ ന ശിശുതുത് കഥമേഷ ഇത്ഥമ് ||
൨.൩൩ ||

ആവിശ്യ പുരുഷമുവാച മഹാഗ്രഹോടസൗ
അസ്തദപിഹാരസമയോപഗതാന് സമസ്താന് |
യച്ഛക്തിഗുപിരഹിതാനലമസ്തി ഹംതും

ലോകേശ്വരഃ സ ബത ബാലതമഃ കിലേതി || ൨.൩൪
||

സ്തന്യേന ബാലമനുതോഷ്യ മുഹൂഃ സ്വധാമ്നോ
മാതാ കദാചന യയൗ വിരഹാസഹാടപി |
വിശ്വസ്യ വിശ്വപരിപാലകപാലനായ
കന്യാം നിജാമനുഗുണാം കില ഭീരുരേഷാ ||
൨.൩൫ ||

സാ ബാലകം പ്രരുദിതം പരിസാന്തപയംതീ
മുഗ്ധാക്ഷരേണ വചസാടനുനിനായ മുഗ്ധാ |
മാ താത താത സുമുഖേതി പുനഃ പ്രരോദീഃ
മാതാ തന്നോതി രുചിതം ത്വരിതം തവേതി ||
൨.൩൬ ||

രോദേ ക്രിയാസമഭിഹാരത ഏവ വൃത്തേ
പോതസ്യ മാതരി ചിരാദപി നാടഗതായാമ് |
ജഗ്രാഹ ബാലമഥ ചൈക്ഷത മാത്യമാർഗം
സാടപി ക്രിയാസമഭിഹാരത ഏവ ബാലാ || ൨.൩൭
||

കർതവ്യമൗഢ്യമഭിപദ്യ നിരൂപ്യ സാ തം
പ്രാദോജയത് ഖലു കുലസ്ഥകുലം പ്രപക്വം |
ശീതം പയോടപി സതതം പരിപായയംതീ
യസ്യോഷ്ണരോഗമതിവേലമശംകതാംബാ || ൨.൩൮ ||
നൂനം പിപാസൂരതിരോദിതി ഹന്ത ബാലോ
ധിങ് മാം ദയാവിരഹിതാം പരകൃത്യസക്താമ് |

ഇത്യാകുലാ ഗൃഹമുപേത്യ തദാ പ്രസന്നം
പൂർണോദരം സുതമവൈക്ഷത വിപ്രപത്നീ ||
൨.൩൯ ||

പൃഷ്ഠാഽവഗമ്യ സകലം ച തതഃ പ്രവൃത്തം
യൂനാം ച ദുസ്സഹമിദം ശിശുനോപദുക്തമ് |
ഇത്ഥം വിചിന്ത്യ തനയാം ബഹു ഭത്സയന്ത്യാ
ഭീതം തയോത കുപിതം മനസാഽനുതപ്തമ് || ൨.൪൦ ||

ആരോഗ്യശാലിനി തദാഽപി പുരേവ പുത്രേ
വിസ്മേരതാമുപജഗാമ ജനന്യമുഷ്യ |
യസ്യ ത്രിലോകജനനീ ജനനീ വിഷ്ടാപി
പീതേ ന വിസ്മയമവാപ സമസ്തശക്തേഃ || ൨.൪൧ ||
സ്തന്യം മുഹൂഃ കില ദദൗ ജനനീ ഗൃഹീത്വാ
ക്ഷേമായ തം കില ദധജ്ജനകോ ജ്ജാപ |
അന്യോ ജനോഽപി കില ലാളയതി സ്ത കിന്തു
സരോഽപി തന്മുഖസുഹാസരസായനോക്തഃ ||
൨.൪൨ ||

ദേവാദിസദ്ഭിരനുപാലിതയാഽഽദരേണ
ദേവ്യാഽഽത്മനേവ വിലസത്പദയാ നിതാംതമ് |
അവ്യക്തയാ പ്രഥമതോ വദനേഽസ്യ വാണ്യാ
ശാലീനയേവ ദുവനാർചിതയാ വിജഹ്രേ || ൨.൪൩ ||
പ്രാഗ്രിംഖണം സ്വയമഥ സ്ഥിതിമേഷ

ചക്രേ പശ്ചാദ് ഗതിം പരിചയേന കില ക്രമേണ |
വിശ്വസ്യ ചേഷിതമഹോ യദനുഗ്രഹേണ
സരപം തദസ്യ പവനസ്യ വിഡംബനം ഹി || ൨.൪൪
||

പുച്ഛാന്തമച്ഛമവലംബ്യ കദാചിദേഷ
പ്രാതരപ്രാജാദ് വ്രജത ഏവ നിജർഷദസ്യ |
പ്രായാത് പ്രിയസ്യ സഹസാ സ്വജനൈരഭ്യുഷ്ടോ
നാനാവനേഷു ചരതശ്ചരതസ്തുണാനി || ൨.൪൫ ||
ഉത്തുംഗശൃംഗലസിതസ്യ മഹിഷ്മൂർത്തേഃ
പാദാവ്യതാവനിതളസ്യ സുരംധ്രകസ്യ |
ആശ്രിത്യ തസ്യ ശുശ്രൂഭേഽവയവൈകദേശം
ബാലോ ദിവാകര ഇവോദയപരതസ്യ || ൨.൪൬ ||
ലീലാം കരോതി നു ഗൃഹാന്തരഗോ നു ബാലഃ
കൃപാന്തരേ നു പതിതഃ പ്രകൃതിസ്വതന്ത്രഃ |
ഇത്ഥം വിചിന്ത്യ സ മുഹൂഃ സ്വജനോ വിമൃഗ്യ
ഹന്താനവേഷ്യ തനയം ഹൃദി താപമാപ || ൨.൪൭ ||
ബാലസ്യ ബാലപരിലംബനഗോചരം തദ്
വ്യശ്വസ്യതാപി വചനം വനഗോചരോക്തമ് |
യത് സായമൈക്ഷത ജനഃ ശിശുമാവ്രജന്തമ്
ഏകാബ്ദകം വൃഷദബാലകൃതാവലംബമ് || ൨.൪൮ ||

ചിന്താമണീന്ദ്രമിവ ചിന്തിതദം ദരിദ്രോ

വിജ്ഞാനമാർഗ്ഗമിവ വിഷ്ണുപരം മുമുക്ഷുഃ |
 നഷ്ടം ച നന്ദനമിതി സ്വജനോടസ്യ ലബ്ധ്യാ
 നാഥസ്യ തസ്യ തമനുഗ്രഹമേവ മേനേ || ൨.൪൯ ||
 ലീലാവസാനസമയേ സഹസാ കദാചിദ്
 ആര്യോടമുനാടഭ്യവഹൃതിം പ്രതി ചോദ്യമാനഃ |
 രോദ്ധൈഷ നോടസ്തി ധനികോ വൃഷവിക്രയിതി
 പ്രോവാച നന്ദനമുഖേന്ദുമവേക്ഷ്യ മന്ദമ് || ൨.൫൦ ||
 ലീലാകരേണ സ കരേണ സുകോമലേന
 ബീജാന്തരാണി കില കാനിചിദാശു തസ്മൈ |
 സ്തിത്വാടർഭകോടഭിമതനിഷ്ഠപദേ യദാടദാ-
 ദാദത്ത താനി ധനികോ ബഹുമാനപൂരമ് || ൨.൫൧ ||

||
 ലബ്ധം സുതാദിതി വദന് ദ്വിജപുംഗവേന
 കാലാന്തരേ നിജധനേ പ്രതിദിത്സിതേടപി |
 സാക്ഷാദമാനവനവാക്യതിതഃ സ ലേഭേ
 ബീജച്ഛലേന പുരുഷാർഥമഹോ വിശിഷ്ടമ് || ൨.൫൨ ||
 ||

വാസുദേവമിഹ വാടസുദേവതാ
 സത്കലാമഭിനനന്ദ തം ജനഃ |
 വാസുദേവമിതി വാസുദേവസന്നാമകം
 വിവിധലീലമർഭകമ് || ൨.൫൩ ||
 ഇതി വിഹരതി മഹ്യാം വിഷ്ണുദാസേടപി ഗൃഹേ
 സമജനി സുജനാനാം ചിത്തമാനന്ദപൂർണമ് |

ഉദയതി ഘനമാലാലീനഭാനൗ ച ഭാനൗ
നനു ജനനയനാബ്ജൈർലഭ്യതേഽലം വികാസഃ ||

ഘ.ഭേർ ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്കവികുലതിലക
ത്രിവിക്രമപംഡിതാചാര്യസുത
നാരായണപംഡിതാചാര്യവിരചിതേ
ശ്രീമധ്വവിജയേ
ആനന്ദാങ്കിതേ ദ്വിതീയഃ സർഗഃ ||

www.yousigma.com